

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).25
УДК: 799.3-378.147:799.31:355 (043.3)

Самсонов Ю. В.,
кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника факультету логістики
з навчально-методичної та наукової роботи
Соколовський В. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України
Івченко А. О.,
науковий співробітник науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання спеціальної фізичної
підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих
технологій Національного університету оборони імені Івана Черняхівського
Бондарєв Д. А.,
заступник начальника факультету логістики по роботі з особовим складом
Дяченко К. Е.,
старший викладач кафедри вогневої підготовки
Кушнарєв Б. О.,
викладач кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ІНСТИТУЦІЙ СБОУ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ У ПРАКТИЧНІЙ СТРІЛЬБІ ДО ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури членами науково-дослідної групи встановлено, що питанням всебічного забезпечення системи багаторічної підготовки здобувачів вищих військових навчальних закладів інституцій сектору безпеки і оборони України, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових розвідок та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку дослідження.

Головною метою дослідження є розроблення та апробація педагогічних умов формування готовності курсантів Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ) та Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності. Під час дослідження були використані наступні методи (на емпіричному рівні): абстрагування, аналіз і синтез, індукція (дедукція), моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу) тощо.

В результаті емпіричного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено, а також апробовано педагогічні умови формування готовності курсантів НАНГУ та ХНУВС, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності. Відповідно до результатів математико-статистичної обробки наявного масиву цифрових даних встановлено, що запропоновані педагогічні умови сприяли підвищенню показників влучності виконання пострілів курсантами Ег із різних зразків стрілецької зброї під час практичного виконання стрілецьких вправ. Крім цього, у представників Ег на відміну від курсантів Ег більш енергомічно сформовані навички тактичного пересування у змодельованих умовах навчально-бойової діяльності. У свою чергу, акцентоване використання засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки у поєднанні із комплексами прикладних стрілецьких вправ сприяло підвищенню показників успішності з вогневої підготовки у представників Ег на відміну від досліджуваних курсантів Кг.

Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають визначення сутнісних характеристик формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Ключові слова: багаторічна підготовка, бойова підготовка, вогнева підготовка, готовність, майбутні офіцери, змагальна діяльність, педагогічне моделювання, педагогічні умови, перенесення підготовленості, практична стрільба

Samsonov Yu., Sokolovskiy V., Ivchenko A., Bondariev D., Dyachenko K., Kushnaryov B.. Formation of readiness of future officers of institutions of the SDSU, who specialize in practical shooting for competitive activities in simulated pedagogical conditions. According to the results of the analysis of scientific-methodical, special and reference literature, the members of the research group established, that the issue of comprehensive support of the system of long-term training of cadets of higher military educational institutions of the security and defense sector of Ukraine, specializing in practical shooting for competitive activities – insufficient number of scientific and methodical works is devoted, which requires further scientific research and emphasizes the relevance and practical component of the chosen direction of research.

The main purpose of the study is to develop and test the pedagogical conditions for the formation of readiness of cadets of the National Academy of the National Guard of Ukraine (NANGU) and Kharkiv National University of Internal Affairs (KhNUIA), who specialize in practical shooting for competitive activities. The following methods were used in the study (at the empirical level): abstraction, analysis and synthesis, induction (deduction), modeling, mathematical and statistical (correlation analysis, factor analysis), etc.

As a result of empirical research, members of the research group developed and tested the pedagogical conditions for

the formation of readiness of NANGU and KhNUIA cadets, who specialize in practical shooting for competitive activities. According to the results of mathematical and statistical processing of the available array of digital data, it was found that the proposed pedagogical conditions contributed to improving the accuracy of shots by cadets Eg from different samples of small arms during the practice of shooting exercises. In addition, the representatives of Eg in contrast to the cadets of Eg more energetically developed skills of tactical movement in the simulated conditions of training and combat activities. In turn, the emphasis on the use of physical and special physical training in combination with a set of applied shooting exercises helped to increase the success rate of fire training in the representatives of Eg in contrast to the studied cadets Kg.

Prospects for further research in the chosen area of scientific intelligence include determining the essential characteristics of the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to use anti-tank missile system "Stugna-P" in different conditions of combat (operational) activities.

Keywords: combat training, competitive activities, long-term training, pedagogical conditions, pedagogical modeling, practical shooting, readiness, related training, shooting training, future officers

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Воєнний стан в Україні, загострення сепаратизму, а також спалах кримінальних злочинів із використанням вогнепальної (холодної) зброї, вибухових пристроїв тощо, потребує високої професійної підготовленості від правоохоронців (військовослужбовців) інституцій сектору безпеки і оборони України. Одним із шляхів подолання зазначених вище негативізмів є підготовка висококваліфікованих офіцерських кадрів.

Необхідно підкреслити, що в системі професійної освіти майбутні офіцери опановують теоретичними та практичними навчальними дисциплінами, що у сукупності забезпечує формування ключових професійних компетентностей. У свою чергу, збалансовано сформовані професійні компетентності забезпечують достатній рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. Важливим у підготовці висококваліфікованих військових фахівців (офіцерів) тактичного рівня є організація їхньої факультативної та секційної роботи, що сприяє розширенню професійних навичок, а також формує вірну уяву про майбутню військово-професійну діяльність.

Необхідно відмітити, що військово-прикладні види спорту: боротьба самбо, рукопашний бій, кульова стрільба тощо – є достатньо ефективними засобами всебічної підготовленості майбутніх офіцерів. Крім цього, враховуючи реалії сьогодення актуальності набуває впровадження у систему секційної роботи представників досліджуваної категорії військово-прикладного виду спорту – «практична стрільба». Це доповнить знання застосування ними стрілецької зброї у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності (СБОД), що на сьогодні є актуальним напрямом наукової розвідки, а також важливим практичним завданням.

Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи: кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ); кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), а також профільних кафедр вищих військових навчальних закладів України відповідно до договорів про міжкафедральну співпрацю (сумісний ініціативний проект «Практик», 2020-2022 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій (1 етап дослідження, грудень 2020 р. – травень 2021 р.) дозволив визначити низку провідних учених: О. Хацаюка, А. Вороніна, О. Кравченко, А. Корольова [1], В. Пронтенка, О. Старчука, О. Гусака, А. Дятела, І. Хлібовича, К. Плеви, О. Рябухи [2], В. Шемчука, О. Хацаюка, В., Соколовського, А. Ковтуненка, О. Корнієнка, Ю. Муштатова [3], О. Маркова, Ю. Самсонова, С. Бородіна, В. Шемчука, І. Атаманенка [4], О. Khatsaiuk, M. Medvid, V. Maksymchuk, O. Kurok, P. Dziuba, V. Tyurina, P. Chervonyi, O. Yevdokimova, M. Levko, I. Demchenko, N. Maliar, E. Maliar, I. Maksymchuk [5], які у своїх працях висвітлювали актуальні питання організації системи всебічної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ. Наукові праці перелічених вище учених і практиків є корисними, а також наукомісткими (інформативними) для побудови уніфікованої моделі багаторічної підготовки офіцерських кадрів для інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) в реаліях сьогодення.

Заслужують уваги напрацювання учених: С. Русанівського, О. Федченка, О. Крука, С. Олексійчука, Р. Лисика, В. Штоми, С. Безпалого [6], О. Кісілюка, В. Ягодзінського, В. Новицького, Д. Полозенка, А. Нікітіна, М. Підпригори, Ю. Кузенка [7], В. Ягодзінського, С. Юр'єва, О. Кісілюка, І. Хлібовича, А. Нікітіна, М. Родіонова, І. Костюшко, О. Десятки, О. Діденка [8], О. Хацаюка, М. Грачика [9] – у яких наведено приклади (відповідно до низки теоретичних та емпіричних досліджень) впровадження у систему багаторічної підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів для інституцій СБОУ службово-прикладних видів спорту, що забезпечують формування ключових професійних компетентностей.

Не менш цікавими, виконаними на високому науково-методичному рівні є наукові праці: О. Моргунова, О. Ярещенка, О. Хацаюка [10], D. Sadowska, J. Krzepota, A. Klusiewicz [11], І. Виноградського, Р. Грибовського [12], В. Шемчука, В. Мудрика, А. Матвеева, С. Бородіна, С. Гунбіної, О. Кравченко [13], Ю. Самсонова, С. Ільченка, О. Маркова, Н. Партико, С. Бородіна, К. Дяченка, В. Кушнар'єва [14] – у яких визначаються ефективні педагогічні моделі (технології), програми, методики, що забезпечують якісну підготовку спортсменів, які спеціалізуються у: практичній, кульовій, стендовій стрільбі (спортивній) до змагальної діяльності.

Враховуючи результати аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури (результати моніторингу Інтернет-джерел) встановлено, що питанням всебічного забезпечення системи багаторічної підготовки здобувачів вищих військових навчальних закладів інституцій СБОУ, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових розвідок та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку дослідження.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація педагогічних умов формування

готовності курсантів НАНГУ та ХНУВС, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

- провести аналіз науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури у напрямі організації системи всебічної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ;
- здійснити моніторинг Інтернет-джерел, аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі впровадження у систему багаторічної підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів службово-прикладних видів спорту, що забезпечують формування ключових професійних компетентностей;
- визначити ефективні педагогічні моделі (технології), програми, методики, комплекси навчально-методичного забезпечення, що забезпечують якісну підготовку спортсменів, які спеціалізуються у практичній стрільбі (кульовій, стендовій стрільбі та спортивному) до змагальної діяльності.

Методи дослідження. Під час дослідження були використані наступні методи: абстрагування, аналіз і синтез, індукція (дедукція), моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу) тощо. Крім цього було використано особистий досвід багаторічної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ з вогневої підготовки, а також досвід бойових дій.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою якісного відпрацювання завдань передбачених планом дослідження, а також досягнення його головної мети було створено науково-дослідну групу у складі: Ю. Самсонова, О. Хацаюка, В. Шемчука, В. Соколовського, А. Івченко, Д. Бондарєва, К. Дяченка та Б. Кушнарєва (провідні учені та практики у обраному напрямі наукової розвідки).

В процесі відпрацювання завдань передбачених планом дослідження, враховуючи результати аналізу науково-методичної та спеціальної літератури членами науково-дослідної групи (НДГ) визначено сутнісні характеристики формування готовності здобувачів вищої освіти, які спеціалізуються в прикладній стрільбі до змагальної діяльності [13] (додатково залучалися учені і практики: В. Мудрик, А. Матвєєв, С. Бородін, С. Гунбіна, О. Кравченко).

Надалі, членами НДГ визначено критерії та рівні сформованості готовності представників досліджуваної категорії, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності [14] (додатково залучалися учені і практики: С. Ільченко, О. Марков, Н. Партико, С. Бородін).

В процесі подальшої дослідно-аналітичної роботи (2 етап, червень – серпень 2021 р.), відповідно до результатів отриманих на попередньому етапі нами сформульовано гіпотезу, що формування ключових професійних компетентностей, військово-прикладних навичок, а також готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до успішної змагальної діяльності у обраному виді спорту (практичній стрільбі) – буде результативнішою за впровадження у їх всебічну підготовку наступних організаційно-педагогічних умов:

1) *організаційно-діагностичний блок:* визначення основних інтегральних показників високої спортивної кваліфікації (рівня розвитку професійних компетентностей) курсантів, які спеціалізуються в практичній стрільбі; тестування наявного рівня сформованості готовності курсантів до змагальної діяльності (визначення рівнів: теоретичної, практичної, технічної та тактичної підготовленості; аналіз поточної успішності досліджуваних курсантів з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» тощо); підбір та тестування основних засобів (технічних засобів навчання), що забезпечують розвиток та удосконалення техніко-тактичної підготовленості у обраному виді спорту; підбір та обладнання безпечних ділянок (стрільбищ) для практичного відпрацювання стрілецьких вправ (контрольних заходів); організація медичного забезпечення навчально-тренувального процесу (контрольних заходів); забезпечення курсантів необхідним спортивним майном та екіпіровкою (необхідними зразками вогнепальної зброї); підбір місць приведення зброї до нормального бою (догляду за зброєю); підбір персоналу для організації оточення під час практичного відпрацювання навчальних питань (бойових стрільб); облаштування місць укриття учасників навчально-тренувального процесу у разі небезпеки (повітряної тривоги, тощо); інструктаж учасників навчально-тренувального процесу по заходах особистої та колективної безпеки на період бойових стрільб (практичного відпрацювання навчально-тренувальних та контрольних вправ).

2) *коригуючий блок:* розроблення та апробація індивідуальних планів формування високого рівня психофізичної готовності курсантів до змагальної діяльності у змодельованих умовах можливого виконання завдань за призначенням; впровадження засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовленості у навчально-тренувальний процес курсантів; удосконалення техніко-тактичного арсеналу курсантів (формування навичок ураження цілей відповідно до положення про змагання, розвиток та удосконалення високої швидкості (влучності) пострілів, формування військово-прикладних навичок ураження рухомих цілей, розвиток та удосконалення техніки (тактики) ведення вогню, формування навичок уміння контролювати рівень фізичного напруження (контроль за прогресуванням втоми), розвиток та удосконалення уміння здійснювати контроль за кількістю витрачених боєприпасів (ведення обліку залишку боєприпасів), розвиток та удосконалення військово-прикладних навичок здійснення ефективних (стабільних та надійних пострілів), формування теоретичних знань основ балістики; формування уміння здійснювати урахування погодних умов та оточуючого середовища для здійснення влучних пострілів, формування уміння утримувати заданий темп стрільби у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності); перевірка посадовими особами готовності медпрацівників (викладачів, тренерів) до надання першої невідкладної допомоги при травмах, пораненнях тощо; готовність військових психологів до надання рекомендацій щодо підвищення індивідуального рівня психологічної підготовленості курсантів; утримання посадовими особами навчально-матеріальної бази у справному стані (забезпечення учасників навчально-тренувального процесу у разі необхідності безпечним укриттям, або організація їх евакуації до безпечних локацій); виконання планів планового ремонту та обслуговування стрілецької зброї (здійснення контролю та обліку набоїв і боєприпасів) тощо; виконання плану підготовки курсантів до змагань різних рангів; аналіз поточної успішності досліджуваних курсантів з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка».

3) константувальний блок: підтримання посадовими особами відповідно до встановлених вимог (вимог керівних документів) навчально-матеріальної бази, де здійснюється відпрацювання навчально-тренувальних та контрольних вправ; формування високої готовності посадових осіб до забезпечення учасників навчально-тренувального процесу безпечним укриттям та організації їх евакуації до безпечних локацій у разі небезпеки; контроль посадовими особами за ходом виконання плану підготовки курсантів до змагань різних рангів (із урахуванням етапів їхньої багаторічної підготовки); організація (за потреби) психологічного супроводу учасників навчально-тренувального процесу; перевірка ефективності заходів догляду за зброєю (перевіркою справності набоїв та боєприпасів); перевірка ефективності впровадження у систему підготовки курсантів засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки; діагностика рівня сформованості психофізичної готовності курсантів до змагальної діяльності у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності; тестування рівня сформованості ключових професійних компетентностей; діагностика рівня сформованості техніко-тактичного арсеналу курсантів; аналіз поточної успішності досліджуваних курсантів з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка».

У динаміці 3 етапу (вересень 2021 р. – червень 2022 р.), для перевірки робочої гіпотези, членами НДГ організовано педагогічний експеримент, в якому прийняли участь курсанти старших курсів НАНГУ (n=13 чол.) та ХНУВС (n=15 чол.). Необхідно підкреслити, що всі курсанти дали згоду на обробку персональних даних та дозвіл на участь в дослідженнях. Мета експерименту – перевірити ефективність розроблених організаційно-педагогічних умов.

Представників досліджуваної категорії було розподілено на 2 групи:

1) контрольну групу (Кг, n=14; з-них: 7 чол., – курсанти НАНГУ, 7 чол., – курсанти ХНУВС);

2) експериментальну групу (Ег, n=14; з-них: 7 чол., – курсанти НАНГУ, 7 чол., – курсанти ХНУВС).

Незалежні змінні: педагогічні умови формування готовності курсантів НАНГУ та ХНУВС, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності. Залежна змінна: рівень сформованості військово-професійних навичок стрільби зі стрілецької зброї, знання теоретичних основ правил змагань з практичної стрільби [15] та умов виконання практичних вправ), рівень техніко-тактичної підготовленості, успішність з вогневої підготовки в системі багаторічної підготовки майбутніх офіцерів.

З огляду на аналіз даних експерименту доцільно виділити 3 типи завдань: опис даних (компактне й інформативне відображення результатів вимірювань характеристик досліджуваних об'єктів); встановлення збігів характеристик двох груп (контрольної та експериментальної); встановлення розбіжностей характеристик двох груп.

Необхідно підкреслити, що курсанти Кг та Ег суттєво не розрізнялися за рівнем сформованості військово-прикладних навичок (професійних компетентностей) стрільби зі стрілецької зброї, а також знання теоретичних основ і положень правил змагань з практичної стрільби (умов виконання практичних вправ) та рівня техніко-тактичної підготовленості, завдяки чому була забезпечена однорідність складу груп на початку проведення педагогічного експерименту.

Надалі, членами НДГ із дотриманням теоретичних положень проведено дослідно-експериментальну роботу у 3 блоки:

1 блок (константувальний) – спрямований на аналіз наявного рівня сформованості: військово-прикладних навичок стрільби зі стрілецької зброї; знання теоретичних основ правил змагань з практичної стрільби; знання умов виконання практичних вправ; рівня техніко-тактичної підготовленості з обраного виду спорту. Крім цього, було визначено поточний рівень успішності представників досліджуваної категорії з вогневої підготовки. Враховуючи отримані результати, членами НДГ було здійснено відбір курсантів НАНГУ та ХНУВС до Кг та Ег;

2 блок (формульовальний) – членами НДГ розроблено (теоретично обґрунтовано) і реалізовано педагогічні умови формування готовності курсантів-правоохоронців (НАНГУ та ХНУВС), які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності. Необхідно підкреслити, що представники Кг, які приймали участь у дослідно-експериментальній роботі, процес відбувався традиційно (використовувався відповідний комплекс навчально-методичного забезпечення багаторічної підготовки спортсменів, які спеціалізуються у практичній стрільбі [15];

3 блок (контрольний) – передбачав порівняння рівнів сформованості готовності представників досліджуваної категорії Кг та Ег, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності. У динаміці зазначеного блоку членами НДГ проведено узагальнення результатів педагогічного експерименту, зроблено висновки щодо сформованості професійних компетентностей (досліджуваних показників), що сприяють успішній змагальній діяльності, а також забезпечують ефективне виконання завдань за призначенням (у різних умовах СБОД).

Розглянемо результати констатувального блоку експериментального дослідження. Необхідно підкреслити, що результати педагогічного експерименту інтерпретувалися у порядковій шкалі. За проведеними розрахунками у комп'ютерній програмі «Статистика в педагогіці» [16] встановлено, що у процесі порівняння Кг та Ег до початку педагогічного експерименту емпіричне значення критерію χ^2 дорівнює $0,1485 \pm 0,04$, критичне – $7,811 \pm 0,03$. Оскільки емпіричне менше за критичне, то характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості $0,05$. Таким чином, обидві групи є статистично схожими. Отже, умова для проведення констатувального експерименту – витримана.

У свою чергу, на контрольному блоці педагогічного експерименту визначено рівень сформованості ключових професійних компетентностей, а саме: військово-прикладних навичок стрільби зі стрілецької зброї; знання теоретичних основ правил змагань з практичної стрільби; знання умов виконання практичних вправ; рівня техніко-тактичної підготовленості з обраного виду спорту тощо, а також здійснено порівняння груп за статистичним критерієм (відповідно до аналізу наявних експериментальних даних).

У подальшому, після визначення стану сформованості зазначених вище ключових професійних компетентностей наприкінці педагогічного експерименту членами НДГ отримані відповідні результати. Так, за проведеними розрахунками із використанням прикладної комп'ютерної програми «Статистика в педагогіці» [16] отримані

наступні показники:

- у процесі порівняння Кг до початку педагогічного експерименту та Кг наприкінці дослідження, емпіричне значення критерію χ^2 склало $3,705 \pm 0,004$, а критичне – $7,813 \pm 0,002$. Враховуючи той факт, що емпіричне значення менше за критичне, то характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05. Членами НДГ зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично подібними;

- у процесі порівняння Кг та Ег наприкінці педагогічного експерименту встановлено, що емпіричне значення критерію χ^2 складає $13,7793 \pm 0,0006$, критичне – $7,812 \pm 0,003$. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Таким чином, обидві групи є статистично різні;

- у процесі порівняння Ег до початку експерименту з Ег після його завершення встановлено, що емпіричне значення критерію χ^2 складає $25,6041 \pm 0,0003$, критичне – $7,811 \pm 0,04$. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично різні.

Відповідно до вище викладеного доцільно констатувати, що усі умови для проведення педагогічного експерименту – витримані, а в Ег спостерігалася позитивна динаміка формування ключових професійних компетентностей, що забезпечують готовність курсантів досліджуваної категорії до змагальної діяльності (результати діагностування рівня сформованості ключових професійних компетентностей досліджуваних курсантів Кг та Ег надано на рис. 1).

Аналіз отриманих емпіричних даних засвідчив позитивну динаміку сформованості ключових професійних компетентностей, що забезпечують готовність представників Ег до змагальної діяльності.

Членами НДГ встановлено, що в процесі педагогічного експерименту значним чином зменшилася кількість курсантів Ег із низьким рівнем сформованості ключових професійних компетентностей (на 24 %), водночас збільшилася кількість курсантів Ег, які мають високий рівень сформованості готовності до змагальної діяльності, а також за результатами підсумкової атестації з навчальної дисципліни «вогнева підготовка» отримали кращі оцінки (на 25 %). Необхідно підкреслити, що у респондентів Кг зазначені вище зміни (за досліджуваними показниками) виражені несуттєво.

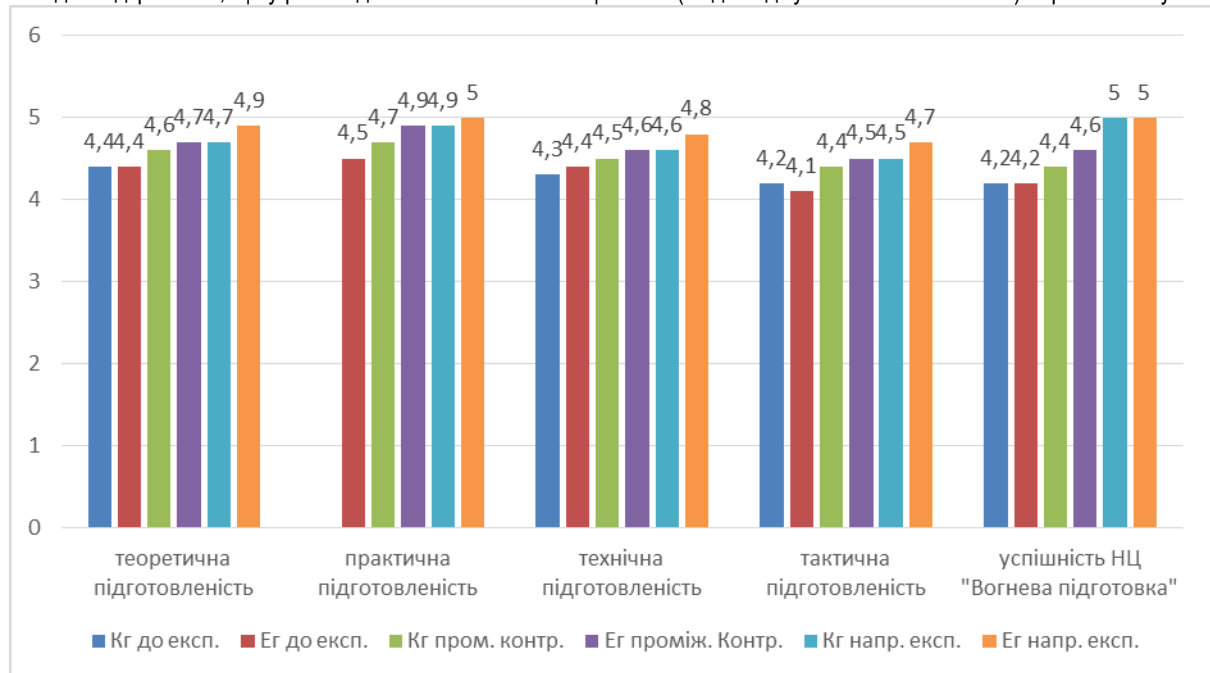


Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості ключових професійних компетентностей досліджуваних курсантів Кг та Ег, що забезпечують їх готовність до змагальної діяльності упродовж педагогічного експерименту

При порівнянні показників до та після використання запропонованих членами НДГ організаційно-педагогічних умов встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах зросли відносно вихідних та проміжних показників, і ці відмінності є переважно достовірними (Ег, $P \leq 0,05$). На підставі вище викладеного доцільно констатувати, що поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження – досягнута.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. В результаті емпіричного дослідження членами НДГ розроблено, а також апробовані педагогічні умови формування готовності курсантів НАНГУ та ХНУВС, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної діяльності.

Встановлено, що запропоновані нами педагогічні умови сприяли підвищенню показників влучності виконання пострілів курсантами Ег із різних зразків стрілецької зброї під час практичного виконання стрілецьких вправ. Крім цього, у представників Ег на відміну від курсантів Ег більш енергомічно сформовані навички тактичного пересування у змодельованих умовах навчально-бойової діяльності. Також встановлено, що акцентоване використання засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки у поєднанні із комплексами прикладних стрілецьких вправ (відповідно до вимог правил практичної стрільби) сприяло підвищенню показників успішності з вогневої підготовки у представників Ег на відміну від досліджуваних Кг.

Результати дослідження впроваджені у систему багаторічної підготовки здобувачів вищої освіти вищих військових навчальних закладів інституцій сектору безпеки і оборони України. Окремі результати дослідно-аналітичної роботи впроваджені у практику навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» представників досліджуваної категорії. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають визначення сутнісних характеристик формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стужна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Література

1. Хацаюк О.В., Воронін А.В., Кравченко О.В., Корольов А.І. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2020. – Вип. 27 (Т.5). С. 168-176.
2. Пронтеко В., Старчук О., Гусак О., Дятел А., Хлібович І., Плева К., Рябуха О. Вплив засобів спеціальної фізичної підготовки на формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до професійно-бойової діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 10 (141). С. 106-110.
3. Шемчук В., Хацаюк О., Соколовський В., Ковтуненко А., Корніснюк О., Муштатов Ю. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів до дій в умовах радіаційної, хімічної та біологічної небезпеки. *Військова освіта*. Київ, 2021. – № 1 (43). С. 360-381.
4. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектора безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки з використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. – № 32 (Т.2). С. 60-74.
5. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.
6. Русанівський С., Федченко О., Крук О., Олексійчук С., Лисик Р., Штома В., Безпалый С. Характеристика психоемоційного стану майбутніх поліцейських у процесі занять боротьбою самбо. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2020. – Вип. 5 (125). С. 132-135.
7. Кісілюк О., Ягодзінський В., Новицький В., Полозенко Д., Нікітін А., Підпригора М., Кузенко Ю. Фізичний розвиток курсантів, які під час навчання займалися армспортом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2020. – Вип. 7 (127). С. 92-95.
8. Ягодзінський В., Юр'єв С., Кісілюк О., Хлібович І., Нікітін А., Родіонов М., Костюшко І., Десятка О., Діденко О. Ефективність військово-прикладних видів спорту щодо підвищення рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 9 (140). С. 111-114.
9. Хацаюк О., Грачик М. Перенесення підготовленості представників інституцій сектору безпеки і оборони України—об'єктивна основа впливу спеціальної фізичної підготовки на якість виконання ними завдань за призначенням. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних та східних одноборств*. Харків, 2021. – Вип. 15. С. 136-140.
10. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. *Честь і закон*. Харків, 2018. – № 1 (56). С. 49-56.
11. Sadowska D., Krzepota J. & Klusiewicz A. (2019). Postural balance and rifle stability in a standing shooting position after specific physical effort in biathletes, *Journal of Sports Sciences*, 37:16, 1892-1898, DOI: 10.1080/02640-41-4.2019.1603136.
12. Виноградський І., Грибовський Р. Теорія і методика стрільби стендової: навч. посібн. Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2020. 84 с.
13. Шемчук В., Мудрик В., Матвеев А., Бородін С., Гунбіна С., Кравченко О.В. Сутнісні характеристики формування готовності здобувачів вищої освіти, які спеціалізуються в прикладній стрільбі до змагальної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 12 (144). С. 179-183.
14. Самсонов Ю., Ільченко С., Марков О., Партико Н., Бородін С., Дяченко К., Кушнар'єв В. Критерії та рівні сформованості готовності здобувачів вищої освіти, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. – Вип. 2 (146). С. 106-111.
15. Національна федерація практичної стрільби України (Міжнародні правила змагань, 2021): [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://practical-shooting.org.ua/ipsc-rules/>.
16. Комп'ютерна програма «Статистика в педагогіці» (2022): [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mtas.ru/uploads/stat.zip> (дата звернення: 08.05.2022).

References

1. Khatsaiuk O., Voronin A., Kravchenko O., Korolev A. Criteria, indicators and levels of readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to perform assigned tasks. *Current issues of the humanities*. Drogobich, 2020. – Issue 27 (5). P.p. 168-176.

2. Prontenko V., Starchuk O., Gusak O., Dyatel A., Khlibovych I., Pleva K., Ryabukha O. Influence of means of special physical training on formation of physical readiness of future officers for professional and combat activity. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2021. – Issue 10 (141). P.p. 106-110.
3. Shemchuk V., Khatsaiuk O., Sokolovsky V., Kovtunenکو A., Kornienko O., Mushtatov Y. Formation of professional competencies of future officers to act in conditions of radiation, chemical and biological danger. Military education. Kyiv, 2021. – Issue 1 (43). p. 360-381.
4. Markov O., Samsonov Yu., Borodin S., Shemchuk V., Atamanenko I. Formation of professional competencies of future officers of various institutions of the security and defense sector of Ukraine in the system of fire training with the use of modern technical means of training. Innovative pedagogy. Odesa, 2021. – Issue 32 (2). p. 60-74.
5. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.
6. Rusanivsky S., Fedchenko O., Kruk O., Oleksiychuk S., Lysyk R., Shtoma V., Bezpaly S. Characteristics of the psycho-emotional state of future police officers in the process of sambo wrestling. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2020. – Issue 5 (125). p. 132-135.
7. Kisilyuk O., Yagodzinsky V., Novitsky V., Polozenko D., Nikitin A., Pidoprighora M., Kuzenko Y. Physical development of cadets who were engaged in arm wrestling during their studies. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2020. – Issue 7 (127). p. 92-95.
8. Yagodzinsky V., Yuriev S., Kisilyuk O., Khlibovych I., Nikitin A., Rodionov M., Kostyushko I., Desyatka O., Didenko O. The effectiveness of military-applied sports to increase the level of special physical fitness of cadets. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2021. – Issue 9 (140). p. 111-114.
9. Khatsaiuk O., Grachyk M. Transfer of preparedness of representatives of institutions of security and defense sector of Ukraine – objective basis of influence of special physical training on quality of performance by them of tasks on purpose. Current issues of development of service-applied, traditional and oriental martial arts. Kharkiv, 2021. – Issue 15. p. 136-140.
10. Morgunov O., Yareshchenko O., Khatsayuk O. Improvement of applied skills of practical shooting in the system of professional education of the National Police of Ukraine. Honor and law. Kharkiv, 2018. – № 1 (56). p. 49-56.
11. Sadowska D., Krzepota J. & Klusiewicz A. (2019). Postural balance and rifle stability in a standing shooting position after specific physical effort in biathletes, Journal of Sports Sciences, 37:16, 1892-1898, DOI: 10.1080/02640-41-4.2019.1603136.
12. Vinogradskiy I., Gribovskiy R. Theory and technique of shooting stand : Tutorial. Lviv : Lviv State University of Physical Culture named Ivan Bobersky, 2020. 84 p.
13. Shemchuk V., Mudryk V., Matveev A., Borodin S., Gunbina S., Kravchenko O. Essential characteristics of the formation of readiness of higher education seekers who specialize in applied shooting for competitive activities. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2021. – Issue 12 (144). P.p. 179-183.
14. Samsonov Yu., Ilchenko S., Markov O., Partiko N., Borodin S., Dyachenko K., Kushnaryov V. Criteria and levels of readiness of applicants for higher education who specialize in practical shooting for competitive activities. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2022. – Issue 2 (146). P.p. 106-111.
15. National Federation of Practical Shooting of Ukraine (international competition rules, 2021): [Electronic resource]. Access mode: <https://practical-shooting.org.ua/ipsc-rules/>.
16. Computer program "Statistics in pedagogy" (2022): [Electronic resource]. Access mode: <http://www.mtas.ru/uploads/stat.zip>.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).26
УДК: 373.3.016:796

Сембрат С.В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри спортивних ігор
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
Гордієнко О.І.
старший викладач кафедри спортивних дисциплін і туризму
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ЇЇ КОМПОНЕНТІВ

У даній статті йде мова про педагогічні проблеми теорії і практики фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Аналізується структура фізичною підготовленості дітей 8-9-річного віку. Рівень фізичної підготовленості людини значною мірою визначає його фізичне і психічне здоров'я, працездатність, успішність в професійній діяльності. Проведений теоретичний аналіз переконливо свідчить, що однією з педагогічних